

Спадкування за правом представлення

Спадкування за правом представлення – це такий порядок набуття права на спадкування за законом, при якому спадкоємці п'ятої черги включаються до складу першої, другої чи третьої черги замість спадкоємця, що помер до відкриття спадщини.

По своїй суті спадкування за правом представлення (ст. 1266 Цивільного кодексу України) – це специфічний порядок набуття права на спадкування за законом і він не є окремою підставою або видом спадкування. У такому разі суб'єктами спадкування за правом представлення будуть певні спадкоємці за законом.

Спадкування за правом представлення надає можливість спадкоємцям п'ятої черги за законом переміститися у вищу чергу (першу, другу або третю чергу). Причому наділення цих осіб правом спадкувати за правом представлення не позбавляє їх статусу спадкоємців п'ятої черги за законом.

Наприклад, внук (внучка) спадкодавця не набувають за загальним правилом права на спадкування за законом за першою чергою спадкування. Проте якщо син (дочка) померли раніше спадкодавця, то внук (внучка), як спадкоємці п'ятої черги, набувають за допомогою права представлення право на спадкування за законом в першу чергу замість свого батька (матері).

Слід акцентувати увагу на тому, що набуття права на спадкування в першу чергу за допомогою права представлення внуком (внучкою) зберігає цей статус і для їх нащадків (правнуків спадкодавця).

Зокрема, внуки та правнуки спадкодавця спадкують ту частку спадщини, яка належала б за законом їх матері, батькові, бабі, дідові, якби вони були живі на час відкриття спадщини.

Наприклад, двоє онуків померлого у 2017 році громадянина А. визнані спадкоємцями першої черги за правом представлення, оскільки їхня мати (дочка громадянина А.) померла у 2015 році. Враховуючи, що до спадщини закликається також син померлого громадянина А., спадщина розподіляється між спадкоємцями наступним чином: син успадковує $\frac{1}{2}$ частку спадкового майна, а двоє ж онуків по $\frac{1}{4}$ частці (ділять ту частку, що належала б дочці громадянина А. у спадщині, якби вона була жива, розподіляється порівну між дітьми – онуками спадкодавця А.).

Прабаба, прадід спадкують ту частку спадщини, як б належала за законом їхнім дітям (бабі, дідові спадкодавця, що успадкували б другу чергу) якби вони були живими на час відкриття спадщини.

Племінники спадкодавця спадкують ту частку спадщини, яка б належала за законом їхнім матері, батькові (тобто, сестрі, братові спадкодавця – спадкоємцям другої черги), якби вони були живими на час відкриття спадщини.

Двоюрідні брати та сестри спадкодавця спадкують ту частку спадщини, яка б належала за законом їхнім матері, батькові (тобто, тітці, дядькові спадкодавця – спадкоємцям третьої черги), якби вони були живими на час відкриття спадщини.

Частиною шостою ст. 1266 Цивільного кодексу України передбачено, що при спадкуванні по прямій низхідній лінії право представлення діє без обмеження ступеня споріднення.

Особою, від якої потрібно починати пряму низхідну лінію, виступає спадкодавець. Тобто предком, від якого походять нащадки, буде спадкодавець. Як наслідок, це правило не поширюється на інших суб'єктів права представлення.

Пряма низхідна лінія споріднення починається від спадкодавця до його нащадків (дід, батько, внук). Тому після смерті діда за відсутності батька право на спадкування виникатиме у внука померлого.

Якщо спадкування за правом представлення здійснюється кількома особами, частка їхнього померлого родича ділиться між ними порівну.

Умовами набуття права на спадкування за правом представлення є смерть спадкоємця першої, другої чи третьої черги до часу відкриття спадщини (до дня смерті або в день смерті). У разі якщо родич спадкодавця живий, то спадкування за правом представлення не застосовується.

**Одинадцята київська державна
нотаріальна контора Головного
територіального управління юстиції
у місті Києві
О. В. Васильєва**